

STUDENTIMEA ȘI LUAREA DECIZIILOR

Simion Dănuț SIMION

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: Schimbări majore într-un sistem sau într-o societate apar inevitabil la diferite intervale de timp. În acest proces absolut natural schimbări profunde apar și la nivelul învățământului superior. Studentul mai mult sau mai puțin capabil în a se integra este supus zilnic unui proces cognitiv decizional. Care este specificul luării deciziilor, în baza cărora criterii și cum ar trebui să ia decizii studentul sunt unele dintre puținele întrebări cărora vom căuta să le găsim răspunsuri în rândurile ce urmează.

Cuvinte cheie: etica luării deciziilor, postadolescență, studenție, alegeri raționale.

E necesar să conștientizăm că decizii greșite și raționamente eronate toți facem. Gândirea umană este un proces supus greșelii. **Cum omul în lunga lui existență nu este perfect nici deciziile luate nu sunt perfecte. Întotdeauna este loc de mai bine. Orice decizie asemenea comportamentului uman este perfectibilă. În luarea deciziei contribuie foarte mulți factori. Unii țin de cultură și etnicitate, alții de limbă, unii sunt de natură fiziologică sau psihologică, sociali chiar, locul de muncă și condițiile de stres sunt alți factori care pot influența într-un anumit context decizia finală. În mediul academic decizia studentului ține cu precădere mai mult de procesul asimilării informației, înțelegerii și aplicării ei, de participarea la conferințe sau treninguri sau lucrul paralel cu studiile. Apoi avem incluziunea mult mai mare în viața socială și formarea, începutul unei vieți familiale.**

Adolescenții și perioada emergentă postadolescența sunt cunoscuți pentru comportamentul atipic, plăcerea riscului și deciziile luate în grabă pe un fon emoțional puternic. Cercetări din cele mai noi au arătat că există diferențe în procesele cognitive între adolescenți și adulți atunci când sunt puși să facă alegeri și să ia decizii. Diferențele de luare a deciziilor nu se datorează lipsei de logică sau raționament, ci mai mult imaturității capacităților psihosociale care influențează luarea deciziilor. Exemple de capacități nedezvoltate care influențează luarea deciziilor ar fi controlul impulsurilor, reglarea emoțiilor, satisfacția ontobriată și rezistența la presiunea colegilor. Luăm decizii greșite atunci când suntem nervoși, dar și când suntem extaziați când suntem superficiali, obsedați de control sau avem tendința de a suprageneraliza.

Decizia pe cale de a fi luată implică mai mult decât o simplă analiză chiar dacă acțiunea va fi voluntară, bătăi de cap însă îl dă procesul deliberativ, acolo unde morala intră în acțiune. Luarea de decizii reprezintă o evaluare puternică nu numai în termeni de bine sau nu e bine strict funcțional ci și moral; o corelație între acțiune și procesul efectiv de luare a deciziei. O decizie corectă etică este greu de definit atunci când sunt implicați zeci de factori de natură internă sau externă. Unii au nativ abilitatea de a soluționa o problemă cei mai mulți însă trebuie să și-o dezvolte. Dacă factorul cultural nu ajută, poate nici familia atunci școala prin metode coerente poate aduce tânărul în situația de a decide corect. Proiectarea de elemente probabile, lucrul cu creativitatea, tehnici de dezvoltare a plasticității gândirii și „reformatarea”, structurilor psihice de comportament spre o personalitate mai puțin conflictuală poate ajuta enorm în procesul decizional.

Mai multe constructe psihologice precum gândirea, voința, motivația, încrederea în sine, orientările valorice și responsabilitatea susțin sau intervin în procesul de luare a deciziei, fiind interdependente unul de celălalt. În companiile mari în condiții de stres deloc nefavorabile deciziile luate cu rapiditate trebuie să fie și eficiente direct. Când vorbim de om cu dinamica lui de dezvoltare totul este posibil. În psihologie luarea deciziilor presupune diverse conceptualizări, aceasta fiind descrisă ca un proces cognitiv, un proces de identificare a alternativelor sau un proces dinamic și rațional de alegere a unei forme de acțiune; decizia este tratată mai mult ca o activitate intelectuală a personalității, ceea ce înseamnă că alături de gândire intervin și alte procese, caracteristici psihologice de personalitate. De la starea emoțională, până la nivelul de cunoaștere, de la gradul de încredere în propria persoană, până la prejudecăți, totul influențează în luarea unei decizii.

Luarea deciziei în psihologia rusă, este considerată ca fiind un proces cognitiv, ce are ca rezultat alegerea unei opinii sau a unei direcții de acțiune din mai multe alternative posibile. Fiecare proces de luare a deciziei are ca finalitate o alegere fiind un proces de identificare și selectare a alternativelor care poate iniția sau stopa o acțiune în funcție de orientările valorice și preferințele factorului de decizie.

Decizia este un proces definit ca un act de preferință rațional de alegere a unei acțiuni prin care se urmărește realizarea unor obiective sau necesități ținându-se cont de posibilități, de factorii înconjurători și de

resursele disponibile. DEXul explică termenul de decizie prin noțiuni asemănătoare: atitudine cu caracter determinant, adoptată după o serie de deliberări; or soluție adoptată, hotărâre, sentință, rezoluție etc.

Studentii în luarea deciziei neavând dezvoltat metodic acest concept apelează la propria experiență pentru a lua decizia. Folosesc în acest proces acele matrici asimilate încă de la vârstă fragedă în periplul lor curricular, familial sau social. De cele mai multe ori aceste matrici nu sunt formulate corect ceea ce presupune la anumite etape de dezvoltare profesională erori conceptuale destul de grave. Oamenii în general aderă rar la modele logice de alegere, paersoane care au deja fonul emoțional echilibrat pe când în studențime emoția încă decide în luarea unei hotărâri. Luarea deciziilor implică apariția unei judecăți care dintre toate opțiunile potențiale este cea mai bună la un moment dat. Un alt factor ce vine din perioada sovietică și încă ne domină mentalul este consprația și faptul că orice decizie am lua altul va decide în locul nostru. Sunt acele presupuneri nejustificate cu privire la modul în care noi facem diferite alegeri.

M. Golu [3] vede adoptarea unei decizii concretizată în următoarea succesiune de etape:

1. recoltarea informațiilor cu privire la alternativele disponibile,
2. prelucrarea și evaluarea gradului de relevanță și de reprezentativitate a informațiilor recoltate,
3. compararea alternativelor pe baza unor criterii de eficiența prestabilite,
4. evaluarea raporturilor dintre pierderile și beneficiile potențiale pentru fiecare variantă,
5. alegerea unei alternative considerate cel puțin satisfăcătoare, dacă nu chiar optime,
6. execuția propriu-zisă a deciziei.

Dacă luarea unei decizii are o succesiune de etape putem presupune că în cadrul procesului apar și niște derapaje. Ce erori apar așadar pe fonul luării deciziilor:

1. *inerția conflictuală sau conservatorismul de cunoaștere*: chiar dacă după luarea unei decizii apar noi informații sau argumente ce ar duce la schimbarea deciziei din varii motive (protejarea imaginii de sine, incapacitate de arecunoaște că a greșit etc.) subiectul nu-și modifică decizia.

2. *radicalismul de cunoaștere*- această eroare se explică prin faptul că subiectul își modifică rapid deciziile posibil de mai multe ori din cauza noutății noilor informații considerându-le prioritare celor vechi.

3. *schimbarea conflictuala*-varianta care atrage cel mai repede atenția este prioritară.

4. *corelatia iluzorie*-metoda folosită într-un context mai vechi este prioritară altele noi fără a analiza noile contexte sau condiții.

5. *eroarea de hipervigilentă* - sub panică și constrâns de timp se caută cu disperare o soluție, în acest caz se folosesc criterii minime de alegere, apar blocaje în schimbări, analogia cu trecutul devine punct de reper.

6. *optimismul impropriu*- varianta cea mai utilă este apreciată ca fiind cea mai ușoară de realizat și invers.

7. *eroarea de tendinta*- în argumentarea unei decizii, subiectul respinge orice informație care contrazice varianta lui.

8. *eroarea de hiperalarmă*- în situații de risc, de pericolozitate, subiectul se orientează totalmente asupra faptului care îl alarmează, neglijând alți factori care ar putea fi utili.

9. *iluzia defensiva* - constă în amânarea deciziei, transferarea responsabilității, construirea de raționamente justificative care să-l discolpe pe decident.

10. *eroarea prin decizia supradeterminată*- pentru a înlătura incertitudinea, se caută continuu cât mai multe informații, această eroare crește încrederea, dar crește și timpul de decizie putând cauza o scădere a preciziei.

Prin predarea unor cursuri studenților on ceea ce privește evaluarea și conceptualizarea riscurilor prin: oferirea de sprijin pentru elaborarea listelor de opțiuni decizionale, evaluarea riscului și a beneficiilor asociate cu o anumit alternativă și evaluarea prejudecăților on luarea deciziilor; atbt on ceea ce privește consecințele pe termen scurt, cbt și pe termen lung, multe dintre erorile decizionale dar și prejudecări pot fi reduse.

Spuneam mai devreme că nu există o rețetă minune de urmat pentru a lua întotdeauna deciziile logice. Putem însă să atragem atenția la careva criterii sau etape de care, dacă ținem cont, ne pot ajuta să nu facem greșeli pe care mai târziu să le regretăm.

Identificăm problema în cauză, căutăm multiple posibilități de rezolvare, proiectăm soluții de la cea posibilă la cea imposibilă dar statistic probabilă, atragem atenția la eventualele consecințe. Examinăm care ar fi, punctele slabe și punctele tari, le analizăm și în final luăm decizia. Felul în care fiecare student ia o decizie diferă de la individ la altul. În atari condiții un rol crucial îl are personalitatea și nivelul de rezistență la stres al fiecăruia. Logic ar fi să se evite deciziilor emoționale când suntem furioși, temători sau foarte fericiți,

extaziați cum însă aceasta nu este întotdeauna posibil util ar fi amânarea luării deciziei pe o perioadă scurtă de timp folosirea diferitelor tehnici psihologice de a ne tempera, schimbarea acțiunii cu o alta ce nu presupune luarea unei decizii. Dacă totuși impulsiv decidem atunci în caz de eșec trebuie să stăm demni și să ne asumăm consecințele.

Bibliografie:

- [1] Antonesei, Liviu: Paideia. Fundamentele culturale ale educatiei, Editura Polirom, Iasi, 1996.
- [2] Cucos, Constantin: Pedagogie si axiologie, Editura Didactica si Pedagogica, Bucuresti, 1995.
- [3] Golu M. Bazele psihologiei generale. București: Editura Universitară, 2002
- [4] Narly, Constantin: Pedagogie generala, Editura Didactica si Pedagogica, Bucuresti, 1996.
- [5] (<http://www.cvlpress.ro/19.09.2016/prof-univ-dr-mircea-dumitru-rolul-educatiei-umaniste-este-pus-la-intoiala/>)